

Temanotat

Pakistan: Forhold for ahmadiyyaer

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Forsidebilde: Amhadiyya-muslimenes største moské, Masjid-e-Aqsa i Rabwah, under fredagsbønnen 28. mars 2014 (foto: Barbo Helling).

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Pakistan: Forhold for ahmadiyyaer**

SUMMARY

In 1974 the Pakistani government declared Ahmadis a non-Muslim minority, and in 1984 the Penal Code was amended by Ordinance XX. The new sections – § 298b and § 298c, or the “anti-Ahmadi laws” – prohibit Ahmadis from professing to be Muslims or using Muslim practices in their worship or in the propagation of their faith.

These discriminatory provisions have a maximum penalty of three years in prison. The legislation is used by religious extremists to target and harass Ahmadis; more than 230 members of the Ahmadi sect have been killed since 1984 and the number of attempted murders in the same period is close to 200. Dozens of mosques have been demolished, sealed, set on fire or occupied in the same period.

In combination with the blasphemy laws in the Penal Code § 295, the anti-Ahmadi laws promote religious intolerance and are thus legitimising discrimination and violence against the Ahmadi community. Successive governments have been unwilling to remove the provisions, and unable to provide effective protection to Ahmadis and other religious minorities from violence from Sunni rowdies, often initiated by local mullas.

SAMMENDRAG

I 1974 erklærte pakistanske myndigheter at ahmadiyyaene er en ikke-muslimsk minoritet, og i 1984 ble straffelovgivningen endret og forordningen Ordinance XX introdusert. Paragrafene 298b og 298c, «anti-ahmadiyya-bestemmelsene», forbyr ahmadiyyaer å fremstå som muslimer, benytte muslimske ritualer og terminologi i praktiseringen av sin tro.

Bestemmelsene, som er diskriminerende i sin natur, har en strafferamme på tre år. Lovgivningen utnyttes av religiøse ekstremister som et påskudd for å angripe og trakassere ahmadiyyaene. Mer enn 230 ahmadiyyaer har blitt drept etter 1984, og nær 200 har blitt forsøkt drept. Flere titalls moskeer har i den samme perioden blitt skjendet, satt i brann eller okkupert.

I kombinasjon med blasfemilovene (Penal Code 1860, § 295), bidrar anti-ahmadiyya-lovgivningen til religiøs intoleranse og dermed legitimering av vold og diskriminering mot ahmadiyyaene. Ulike regjeringer har ikke vært villige til å fjerne bestemmelsene og er heller ikke i stand til å beskytte ahmadiyyaene eller andre religiøse minoriteter mot vold fra sunnimuslimske pøbler, ofte initiert av lokale mullaer.

INNHold

1. Innledning	5
1.1 «Det mest forfulgte og diskriminerte trossamfunnet i Pakistan»	5
2. Generelt om ahmadiyyaene og ahmadiyya-menigheten	6
2.1 Bakgrunn	6
2.2 Menigheten	6
2.3 Kort om religion	7
2.4 Frivillighet og ressurser	8
2.5 Organisasjon	9
2.6 Tilhørighet	10
2.7 Konvertering til/fra ahmadiyya	10
2.8 Menighetens registre og juridisk assistanse	11
2.8.1 Sentralt register	11
2.8.2 Registrering av straffesaker relatert til tro og trosutøvelse	11
2.8.3 Verifikasjon i Rabwah	12
3. Ahmadiyyaenes offisielle status	12
3.1 Ahmadiyyaers status som ikke-muslimer	12
4. Trakassering, diskriminering, overgrep og rettslige tiltak	14
4.1 Strafferettslige og andre formelle tiltak	15
4.1.1 Blasfemibestemmelsen i straffelovens (Penal Code 1860, § 295c)	15
4.1.1.1 Tiltaler	15
4.1.1.2 Dommer	15
4.1.2 Anti-ahmadiyyabestemmelsene i straffeloven (Penal Code 1860, § 298)	16
4.2 Overgrep og vold mot ahmadiyyaer	18
4.2.1 Sekteriske angrep	19
4.2.2 Profil på ahmadiyyaer utsatt for drap	19
4.2.3 Relokalisering	20
4.3 Trosutøvelse	20
4.4 Diskriminering	20
4.4.1 Utdanning	20
4.4.2 Arbeidsliv	21
4.4.3 Passutstedelse	22
4.4.4 Valgordning og separate valgkretser	22
5. Referanser	24
6. Vedlegg A: Bai'at	26

1. INNLEDNING

Med bistand fra den norske ambassaden i Islamabad, gjennomførte to landrådgivere fra Landinfo en informasjonsinnhentingsreise til Pakistan i mars 2014. En saksbehandler fra Utlendingsnemnda (UNE) deltok på reisen.

Hovedhensikten med besøket var å innhente informasjon om ulike aspekt ved menneskerettighets- og sikkerhetssituasjonen med betydning for utlendingsforvaltningens behandling av utlendingssaker fra Pakistan, i første rekke søknader om asyl. Ett av temaene var de religiøse minoritetenes situasjon, med hovedvekt på ahmadiyya-menigheten – herunder både økonomiske, sosiale og rettslige konsekvenser av tilhørighet til trossamfunnet.

De religiøse minoritetenes situasjon ble drøftet både med lokale aktivister og med representanter for uavhengige lokale og internasjonale organisasjoner, blant andre journalist og analytiker Mosharraf Zaidi, høyesterettsadvokat Asma Jahangir, stedlige representanter for FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR), Centre for Legal Aid Assistance & Settlement (CLAAS) og Human Rights Commission of Pakistan (HRCP). Delegasjon besøkte i tillegg ahmadiyyaenes hovedkvarter i Chenab Nagar (Rabwah) sør for Saragoda i det sentrale Punjab, og hadde møter med flere sentrale representanter for ahmadiyyaene i Pakistan.

Notatet intenderer ikke å gi en uttømmende redegjørelse for ahmadiyyaenes situasjon i Pakistan, men er en gjennomgang av forhold med interesse for Utlendingsdirektoratet (UDI) og UNE. I tillegg til samtalene i Pakistan i mars 2014, er notatet basert på Landinfos egne erfaringer fra og kunnskap om Pakistan, samt åpne, offentlig tilgjengelig kilder.

1.1 «DET MEST FORFULGTE OG DISKRIMINERTE TROSSAMFUNNET I PAKISTAN»

Det er grunn til å anta at den religiøse ekstremismen og intoleransen som i stor grad preger det pakistanske samfunn, først og fremst er uttrykk for problematikk knyttet til fattigdom og urettferdighet. Lavt utdanningsnivå og føydale strukturer bidrar til vedlikehold av både sekterisme og religiøs vold. Alle religiøse grupperinger, både den sunnimuslimske majoriteten og minoritetene, rammes av alvorlige konsekvenser av fanatisme og selvrettferdighet.

Det hersker bred enighet om at ahmadiyya-bevegelsen er den religiøse gruppering som – relativt sett – rammes hardest. Samtidig er antagelig ahmadiyyaene, som gruppe, bedre stilt både materielt, utdannings- og organisasjonsmessig enn de øvrige gruppene. De fleste av Landinfos samtalepartnere i Islamabad i 2012 og 2014 delte denne oppfatningen.

Pakistansk lovverk inneholder bestemmelser som frarøver ahmadiyyaene sentrale og grunnleggende rettigheter. Straffebudene er alvorlige. Bestemmelsene med de mest omfattende straffene rammes imidlertid ikke bare ahmadiyyaene, men også kristne, hinduer, intellektuelle og muslimer. Ahmadiyyaene rammes både av formelle innskrenkninger i retten til fri ytring, forsamling og religionsutøvelse, og ulike former for overgrep på lokalt nivå – eksempelvis angrep på moskeer, skjending av gravsteder, voldelige demonstrasjoner og dessuten drap.

Slik Landinfo forstår situasjonen pr. juni 2014, er det lite som taler for at det politiske og religiøse klima i nær fremtid vil utvikle seg i en retning som vil endre de

grunnleggende rammebetingelser for ahmadiyyaene i Pakistan. Dette gjelder både deres generelle sosialøkonomiske forhold og deres rettslige status.

2. GENERELT OM AHMADIYYAENE OG AHMADIYYA-MENIGHETEN

2.1 BAKGRUNN

Den religiøse bevegelsen av ahmadiyyaer – Jama'at-i-Ahmadiyya – ble dannet i 1889, og registrert som en egen muslimsk trosretning ved folketellingen i indisk Punjab i 1901. Ahmadiyyaene omtales også som qadianier ("fra Qadian"), etter den indiske byen hvor grunnleggeren, Mirza Gulam Ahmad (1835-1908) ble født, og bevegelsen oppstod. De fleste ahmadiyyaene kom til Pakistan etter oppløsningen av det britiske imperiet i 1947, og majoriteten er i dag bosatt i landets to største provinser Punjab og Sindh. Det er to grupper eller retninger innenfor Ahmadiyya i Pakistan; Lahori Ahmadiyyas (Ahmadiyya Anjuman Ishaat-i-Islam) og Qadiani Ahmadiyyas (Jama'at-i-Ahmadiyya). Dette notatet omhandler den andre gruppen, fordi det først og fremst er den som har relevans for norske utlendingsmyndigheter.

2.2 MENIGHETEN

Det hersker uklarhet omkring antallet ahmadiyyaer i Pakistan, og det er antagelig ikke mulig å få korrekt informasjon om menighetens størrelse. Offisielle tall er antagelig for lave, og det er ikke avholdt folketelling i Pakistan siden 1998, da antallet ahmadiyyaer ble anslått til 286 212. Menigheten har dessuten boikottet folketellinger siden midt på 1970-tallet. Sentrale, etterrettelige kilder opererer med estimater som varierer mellom én og fire millioner. I samtalene i Rabwah i mars 2014, ble det hevdet at antallet ligger betydelig under én million. I likhet med antagelsen om at myndighetens anslag er for lave, kan man antagelig heller ikke utelukke at menigheten også opererer med for lave tall.

Menighetens internasjonale hovedsete ligger for tiden i London, og oldebarnet til grunnleggeren, Hadrat Mirza Mansoor Ahmad¹, leder bevegelsen derfra. Byen Chenab Nagar i det sentrale Punjab er de pakistanske ahmadiyyaenes administrative hovedkvarter og spirituelle sentrum. Rundt 97 % av byens innbyggere er ahmadiyyaer. Byen er bygget på land kjøpt av den pakistanske stat i 1948, og organisert i overensstemmelse med ahmadiyyaenes tro og lære. Den er ikke en tradisjonell «kommersiell» by, og har for eksempel ingen kafeer eller restauranter, nettopp fordi den er et religiøst hovedsete og et administrativt sentrum.

Ahmadiyyaenes hovedsete het Rabwah² inntil 1998. Da ble byens navn endret til Nawan Qadian og så, ett år senere, til Chenab Nagar. Befolkningen i byen ble ikke spurt om sin mening om navneendringen (Persecution of Ahmadiyya Muslim Community 2010). Selv om en solid majoritet av befolkningen er ahmadiyyaer, er ahmadiyyaene ikke representert i det lokale administrasjonsrådet. Ahmadiyyaene

¹ Han omtales også som den femte kalif.

² Chenab Nagar vil bli omtalt som Rabwah i dette notatet, fordi det er navnet ahmadiyyaene selv benytter.

boikotter både lokale og nasjonale valg, under henvisning til at valgordningen med separate valgkretser basert på trosretning (se del 4.4.4) ikke er rettfærdig. Ifølge Landinfos samtalepartnere i Rabwah (mars 2014), er vedtaket og dets manglende hensynstagen til at byen er ahmadiyyaenes hovedkvarter, representativt for hvorledes myndigheter og en rekke sentrale religiøse aktører forholder seg til menigheten.

Ifølge ahmadiyyaene selv, spilte de en sentral rolle i forbindelse med opprettelsen av staten Pakistan, og mange ahmadiyyaer etablerte seg i, relativt sett, innflytelsesrike posisjoner i samfunnet. Ifølge den profilerte menneskerettighetsforkjemperen Asma Jahangir er ahmadiyya-menigheten svært godt organisert, og bruker store ressurser på å ivareta menighetsfelleens rettigheter og samfunnsmessige behov. Jahangir påpeker at dette står i kontrast til den kristne menigheten hvor lederskapet i mindre grad er opptatt av den kristne minoritetsbefolkningens juridiske og sosiale rammebetingelser. Jahangir viste til at det finnes en rekke veldrevne kristne institusjoner i Pakistan, blant annet skoler og sykehus, men at disse i liten grad kommer den kristne befolkningen til gode. Mange blir drevet på ren kommersiell basis (samtale i Lahore, mars 2014).

2.3 KORT OM RELIGION

Ahmadiyyaene, i likhet med sunnier og shiaer, bygger sin tro på islams fem søyler; trosbekjennelse (*kalima*), bønn (*du'a/salat*), faste (*ramadan*), pilgrimsreise til Mekka (*hajj*) og frivillige og obligatoriske almisser (*zakat/sadaqa*). Det er imidlertid enkelte sentrale teologiske forskjeller mellom ahmadiyyaene og øvrige skoleretninger innenfor islam.

Den viktigste er avvisningen av Muhammad som den siste profet. Dette er den sentrale årsaken til ahmadiyyaenes rettslige status innenfor den pakistanske staten, og omtales slik av menigheten:

Ahmadiyya Muslim Community is the only Islamic organization to believe that the long-awaited Messiah has come in the person of Mirza Ghulam Ahmad (as) (1835-1908) of Qadian. Ahmad (as) claimed to be the metaphorical second coming of Jesus (as) of Nazareth and the divine guide, whose advent was foretold by the Prophet of Islam, Muhammad (sa). Ahmadiyya Muslim Community believes that God sent Ahmad (as), like Jesus (as), to end religious wars, condemn bloodshed and reinstitute morality, justice and peace (Al Islam u.å.).

Ahmadiyyaene anser altså ikke Muhammad som den siste profeten, og tror at grunnleggeren, Mirza Ahmad, er utpekt av Gud for å åpenbare den religiøse sannhet. Mirza Ahmad anses for å være den messias eller *mahdi* som profeten Muhammad forutsa skulle rense den islamske tro og bringe islam endelig religiøs seier. Dette står i motsetning til andre muslimers forventning om en messias/mahdi som skal utrydde de vantro.

Bevegelsen er reformistisk, ikke-voldelig og mener at *jihad* i betydningen hellig krig gjennom å ta liv av motstandere og representanter for andre religiøse grupperinger er i strid med islam. Ifølge ahmadiyyaene skal kampen for islam føres med argumenter, ikke sverd. Idealet er intellektuelt forsvar for islam; pennens jihad.

2.4 FRIVILLIGHET OG RESSURSER

En av samtalepartnerne i Rabwah i mars 2014 er medlem av et lokalt administrasjonsråd i Lahore. Han opplyste å være ansvarlig for sikkerheten for menigheten i byen. Dette innebærer ansvar for alt fra bevæpning av vakter til bygningstekniske forhold. Arbeidet er frivillig og gratis. Kilden er generaldirektør i et stort entreprenørkonsern, og opplyste å ha anledning til både å gi mye av sin tid og sine økonomiske ressurser til menigheten. Han er antagelig representativ for en grunnleggende holdning som er en av hovedårsakene til at menigheten i Pakistan fremstår som velorganisert.

Hovedkvarteret i Rabwah er i all hovedsak drevet av frivillige, både fra Pakistan og fra andre land i regionen. I kombinasjon med at en relativt stor andel ahmadiyyaer er veletablerte og skårer høyt på sosialøkonomiske parametere, har det skapt grobunn for en menighet som i de aller fleste henseender er veldrevet. Ifølge kilden innstiftet Mirza Ahmad en obligatorisk skatteordning; alle ahmadiyyaer må yte 1/16 av alle typer nettoinntekter (det vil si etter skatt og forsikringer) til menigheten. Denne redistribusjonsordningen er grunnfjellet i den ressurssterke menigheten.

Midlene blir benyttet til å bygge opp og vedlikeholde administrasjon, opplærings- og utdanningsinstitusjoner, samt en rekke andre tilbud menigheten har til både menighetsfeller og utenforstående. I Rabwah er det for eksempel egne gjestehus hvor besøkende kan bo gratis (fri kost og losji). Det er også flere helse- og utdanningsinstitusjoner av meget høy kvalitet og standard i Rabwah.

Rabwah fremstår – sammenliknet med øvrige landsbyer i området – som særdeles velordnet (foto: Barbo Helling).

Den kjensgjerning at ahmadiyyaene anses for å være en økonomisk sterk minoritet, er antagelig en av hovedårsakene til at trosforskjeller allerede fra tidlig på 1950-tallet

kom til å prege den sunni-muslimske majoritets holdning til menigheten, og derved også ahmadiyyaenes situasjon i Pakistan.

2.5 ORGANISASJON

Ahmadiyyaenes åndelige og administrative leder betegnes som Khalifatul masih («Messias' etterfølger»). Den nåværende leder, kalif Hadrat Mirza Mansoor Ahmad, er grunnleggerens oldebarn, og ble valgt for livstid i 2004. På grunn av situasjonen for ahmadiyyaene i Pakistan, har kalifen vært bosatt i London siden 1984 (Ahmadiyya Muslim Jama'at Norge u.å.).

Den sentrale organisasjonen utgjøres av en rådsforsamling; *sardar anjuman ahmadiyya*. Rådsforsamlingen består av en *sardar* (president), en *nazir-i-allah* (sjefssekretær) og en rekke *nazirer* (sekretærer) med ulike ansvarsområder. De viktigste er:

Nazir baitul mal	økonomi
Nazir umoor-i-amma	generelle spørsmål
Nazir umoor-khariyyia	kontakt med myndigheter/trossamfunn
Nazir talim-o-tarbiat	utdanning
Nazir islah-o-irshad	misjon
Nazir isha'at	publikasjoner
Nazir ziyafat	«gjestfrihet»
Nazir talimul Quran	skolering i koranen

Kontroll over menighetens medlemmer utenfor Rabwah skjer gjennom *amirer* utpekt av organisasjonens leder og gjennom *anjumaner* (regionale råd) underlagt *sardar anjuman* (det øverste råd) i Rabwah. Amirene tilstreber å bygge opp regionale organisasjoner tilsvarende den sentrale.

En rådsforsamling sammenkalles normalt årlig for å avgi uttalelse til kalifen i viktige saker. Forsamlingen består av valgte representanter for alle regioner. Rådsforsamlingen fungerer som et styre for menigheten.

Alle deler av ahmadiyyamenigheten er organisert etter kjønn og alder i forsamlinger tilpasset de ulike gruppenes sosiale, religiøse og moralske behov.

Majlis ansarullah	menn over 40 år
Majlis khuddamul ahmadiyya	menn mellom 15 og 40 år
Atfalul ahmadiyya	gutter mellom 7 og 15 år
Lajnah ima Allah	kvinner over 15 år
Nasiratul ahmadiyya	jenter mellom 7 og 15 år

I Rabwah har dette materialisert seg i bygninger hvor de ulike forsamlingene er etablert.

2.6 TILHØRIGHET

Barn blir innlemmet i menigheten av sine foreldre, men kan ved fylte 18 år avstå fra å signere en standardisert avtale om tilhørighet til menigheten, en såkalt *bai'at* (se vedlegg). Teoretisk betyr det at tilhørighet til menigheten hviler på refleksjon og frivillighet. Hvorvidt frivilligheten er reell, har ikke Landinfo grunnlag for å si noe om. Samtalene i Rabwah (mars 2014) indikerer at ahmadiyyaene ikke har erfaring med at noen forlater menigheten. Likeledes ble det antydnet at dette ville representere stigma. Selv om det ikke foreligger konkret informasjon, fremstår det like fullt som usannsynlig at de som forlater ahmadiyya-islam risikerer voldelige reaksjoner. En kan imidlertid ikke se bort fra at det kan få sivilrettslige konsekvenser innenfor rammen av menigheten. I praksis kan man bli sosialt isolert, eksempelvis være uaktuell som ekteskapspartner, og miste retten til arv.

Bevegelsens grunnlegger Mirza Gulam Ahmad knesatte i 1889 ti grunnleggende betingelser knyttet til *bai'at*:

1. *That till the last day of his life, he shall abstain from shirk (associating any partners with Allah).*
2. *That he shall keep away from falsehood, cruelty, adultery, dishonesty, disorder, rebellion and every kind of evil.*
3. *That he shall offer prayers (Salat) five times daily.*
4. *That he shall not inflict injury on any of Allahs creatures.*
5. *That he would bear every hardship for the sake of Allah.*
6. *That he shall not follow vulgar customs and guard against evil inclinations.*
7. *That he shall discard pride and haughtiness, live in humility & meekness*
8. *That he shall hold his faith, dignity, and the welfare of Islam dearer than his own life, wealth and children.*
9. *That he shall have sympathy for all of God's creatures, and devote his talents to their welfare.*
10. *That he shall establish brotherhood with me (i.e. Ahmad), obeying me in all good things, and firmly adhere to these rules until the last breadth of his life (Al Islam u.å.a).*

2.7 KONVERTERING TIL/FRA AHMADIYYA

I henhold til en av ahmadiyyamenighetens mest sentrale jurister, høyesterettsadvokat Mujeeb-ur-Rehman, var konverteringer til ahmadiyya utbredt før 1974, mens omfanget «definitivt har avtatt» i den etterfølgende perioden. Det er registrert «enkelte, noen», men samtalepartnerne i Rabwah har ikke oversikt over hvor mange.

Personer som konverterer til ahmadiyya-menigheten blir først registrert når de har signert *bai'at*. Det er for øvrig en forutsetning for signering å ha gjennomgått skolering og veiledningssamtaler med representanter for menigheten. Signeringen av *bai'at* vil først kunne skje når en fra menigheten går god for vedkommende.

Det foreligger ikke standardiserte prosedyrer for behandling av konvertitter fra andre religioner. Samtalepartnerne understreket at det er flere sikkerhetsaspekt knyttet til

innlemming av utenforstående i menigheten, og at det derfor er viktig å kontrollere konvertitter – både med hensyn til deres bakgrunn og religiøse overbevisning. Samtalepartnerne opplyste at om en konvertitt av pakistansk opprinnelse tar kontakt med menigheten i London eller Berlin, vil menighetene gjøre undersøkelser om personens bakgrunn i Pakistan gjennom hovedkvarteret i Rabwah.

Samtalepartnerne viste til at i enkelte tilfelle har konvertitter mistet rettigheter innen familien og fått sine ekteskap oppløst etter rettslig behandling, men de kjente ikke til at konvertitter har blitt drept. Mujeeb-ur-Rehman hevdet at konvertitter til ahmadiyya ikke alltid måtte forlate sine familier.

Hva gjelder ahmadiyyaer som forlater trosretningen og konverterer til shia- eller sunni-islam, kjenner samtalepartnerne i Rabwah til ett eller to tilfelle, og hevder at det har vært færre enn et halvt dusin konverteringssaker i løpet av de siste førti år. De to sakene som er kjent for samtalepartnerne, og som hevdes å være representative, beskrives slik: «De ble tvunget til å benekte troen sin i moskeen, men så fort de var frie fra presset, kom de gråtende hit [til Rabwah].» Landinfo forstår informasjonen slik at samtalepartnerne ikke kjenner til reelle konverteringer fra ahmadiyya til shia- eller sunni-islam.

2.8 MENIGHETENS REGISTRE OG JURIDISK ASSISTANSE

2.8.1 Sentralt register

I Rabwah opprettholder ahmadiyyaene et sentralt medlemsregister og en administrasjon som yter tjenester til alle registrerte medlemmer av menigheten i Pakistan. Bevegelsen anses for og hevder å ha, god oversikt over sine medlemmer og deres situasjon. Tjenestene er først og fremst utformet for å yte assistanse i tilfelle menighetsfeller eller en lokal menighet blir utsatt for trakassering, diskriminering eller rettslig problematikk knyttet til religion eller religionsutøvelse.

Samtalepartnerne fra ahmadiyyamenigheten opplyste at alle som har signert en bai'at i Pakistan blir registrert i Rabwah. Det finnes ikke et sentralt register over alle ahmadiyyaer i verden. Registeret i London, hvor den nåværende kalifen har tilhold, inneholder i utgangspunktet ikke informasjon om ahmadiyyaer i Pakistan. Det er menighetene i de enkelte land som holder oversikt over menighetens medlemmer.

I og med at ahmadiyyaene ikke anses å være muslimer er de ikke omfattet av The Muslim Family Law Ordinance (MFLO 1961) som regulerer forhold relatert til ekteskap for den muslimske befolkningen. Ekteskap mellom ahmadiyyaer vil således ikke bli registrert ved det lokale registreringskontoret (Union Council). Ifølge informasjon innhentet av canadiske utlendingsmyndigheter har ahmadiyyaene en egen registreringsordning av ekteskap (IRB Canada 2009).

2.8.2 Registrering av straffesaker relatert til tro og trosutøvelse.

I henhold til Mujeeb-ur-Rehman, har hovedkvarteret i Rabwah oversikt over alle straffesaker som er reist mot ahmadiyyaer i Pakistan. Det er først og fremst saker etter anti-ahmadiyya- og blasfemilovgivningen, men også ordinære straffesaker hvor tiltalen anses reist på uriktig grunnlag, fordi tiltalte er ahmadiyya. På anmodning om å bekrefte at Rabwah har informasjon om alle straffesaker, modererer Rehman seg til «nesten alle». Han poengterer imidlertid at saker som ikke er registrert må være fra avsidesliggende, utilgjengelige steder (*remote areas*) og understreker at det likevel

vil være mulig å skaffe informasjon om sakene som eventuelt ikke er registrert i Rabwah.

2.8.3 Verifikasjon i Rabwah

Landinfos kilder i Rabwah opplyser at dokumentasjon og opplysninger presentert i forbindelse med søknader om beskyttelse eller oppholdstillatelse fra søkere som anfører å være ahmadiyyaer, kan verifiseres; herunder dokumenter knyttet til anmeldelse, etterforskning og rettsprosess, samt påstander om trusler og overgrep av lokal karakter.

Menigheten har oversikt over, eller kan skaffe til veie, informasjon om alle menighetsfeller i Pakistan. Likeledes er personer som menigheten anser å være konvertitter til ahmadiyya, registrert i Rabwah (ikke i databaserte registre, men som dokumenter). I tillegg holder hovedkvarteret oversikt over ahmadiyyaer som er tiltalt etter blasfemi og anti-ahmadiyya-lovgivningen (se delene 4.1.1 og 4.2.2). I forbindelse med verifikasjon vil hovedkvarteret, i tillegg til å gå gjennom egne arkiver, alltid dobbeltsjekke informasjonen med aktuelle lokale menigheter.

Samtalepartnerne i Rabwah inviterte norske myndigheter, enten gjennom ambassaden i Islamabad eller ahmadiyya-menigheten i Norge, til å verifisere konkret informasjon i enkeltsaker.

Når det gjelder opplysninger og dokumenter vedrørende etterforskning, straffettslige tiltak og rettsprosesser, tilsier Landinfos erfaring fra Pakistan at det er nødvendig at slike verifiseres. Landinfos erfaringer peker i samme retning som erfaringer en anerkjent internasjonal organisasjon nylig gjorde i forbindelse med at organisasjonen verifiserte pakistanske dokumenter presentert i forbindelse med søknader om internasjonal beskyttelse fra personer som hevdet å tilhøre en religiøs minoritet i Pakistan. Over 90 % av dokumentasjonen viste seg å være falsk (samtale i Islamabad, mars 2014).

I tilknytning til såkalte First Information Report (FIR) er det viktig å være klar over at en registrert FIR ikke er ensbetydende med at politiet har startet etterforskning eller innledet straffeforfølgning. Pakistanske prosedyrebestemmelser i forbindelse med registrering og oppfølging av blasfemisaker ble endret i 2003, noe som innebærer krav om at kun polititjenestemenn med en viss rang og erfaring kan initiere tiltak i blasfemi-saker. I 2004 ble det også innført krav om konkret etterforskning før det kan foretas arrestasjoner i blasfemisaker. Landinfo er ikke kjent med håndfast informasjon om eventuell effekt av endringene.

3. AHMADIYYAENES OFFISIELLE STATUS

3.1 AHMADIYYAERS STATUS SOM IKKE-MUSLIMER

Svenske utenriksmyndigheter slo i 2010 fast at:

Ahmadiyyas betraktas i landet som avfällingar från islam, trots att de själva ser sig som muslimer. Deras religionstillhörighet noteras i passen och de kan bestraffas om de använder muslimsk terminologi och muslimska ritualer (Utrikesdepartementet 2013).

Ifølge Landinfos samtalepartnere i Rabwah har en slik beskrivelse hatt gyldighet i de siste tiår, og har det fortsatt. Ved en grunnlovsendring i 1974 ble ahmadiyyaene formelt definert som «ikke-muslimer». Grunnlovens § 260, 3b likestiller ahmadiyyaer med andre religiøse minoriteter som hinduer, kristne og sikher, men setter i tillegg, i § 260 3a, som betingelse at en muslim må anerkjenne:

[...] the absolute and unqualified finality of The Prophethood of Muhammad (Peace be upon him), the last of the Prophets or claims to be a Prophet, in any sense of the word or of any description whatsoever, after Muhammad (Peace be upon him), or recognizes such a claimant as a Prophet or religious reformer, is not a Muslim for the purposes of the Constitution or law (Constitution (Second Amendment) Act, 1974).

Slik Landinfo forstår grunnlovstillegget fra 1974 (Second Amendment), både gir og fratrar det ahmadiyyaene konstitusjonell rett til fri religionsutøvelse.

I 1984 ble det, ved den såkalte Ordinance XX («Ordinance twenty»), introdusert nye bestemmelser i pakistansk straffelovgivning. Straffeloven (Penal Code 1860, § 298b og 298c) forbyr blant annet ahmadiyyaer å benytte islamsk terminologi, referere til seg selv som muslimer og omtale Mirza Ahmad som profet. Bestemmelsene kriminaliserer også tradisjonell hilsen (*assalaam-o-alaikum*), innkalling til bønn (*azan*), referanse til forsamlingshus som moské, bruk av koranen og dyrking av muslimske tradisjoner og riter. Begge bestemmelsene har inntil 3 års fengsel som strafferamme, i tillegg til bøter.

Gravstedet til Pakistans eneste nobelprisvinner, ahmadiyyaen Muhammad Abdus Salam, ved ahmadiyyaenes gravsted i Rabwah. Referansen til Salam som muslim på gravstedet er overmalt (foto: Barbo Helling).

I en dom fra mars 1993 som omtales som «deeply polemical and biased» (IRB Canada 1996) slår pakistansk høyesterett fast at Ordinance XX ikke er i strid med i grunnlovens bestemmelser (artikkel 20) som sikrer pakistanske borgere religionsfrihet. En passus i dommen kan oppfattes som et insitament til vold mot ahmadiyyaer; «can anyone blame a Muslim if he loses control of himself on hearing, reading or seeing such blasphemous material as has been produced by Mirza Shaib?» (Mahmud 1995, s. 50).

Mange innen konservative (sunni-)muslimske miljøer mener at ahmadiyyaene, bare ved å benytte profetens navn gjør seg skyldig i blasfemi etter den kontroversielle blasfemibestemmelsen (Penal Code 1860, § 295). I 1991 ble denne bestemmelsen utvidet og skjerpet, og bespottelse av profeten (*(defiling) the sacred name of the Holy Prophet*) ble etter en ny bokstav c belagt med dødsstraff som eneste reaksjon. Blasfemibestemmelsen i § 295 har tre bokstaver a, b og c, og strafferammen for å vanhellige religionen etter § 295a ble også skjerpet i 1991, fra 2 til 10 års fengsel. § 295b, som omhandler misbruk av koranen, har livstid som strafferamme.

Det er således, i motsetning til hva som gjelder for de øvrige religiøse minoriteter i Pakistan, to sett straffebestemmelser som kan ramme ahmadiyyaer; bestemmelsene under Penal Code § 295 og § 298. Bestemmelsene under den mest alvorlige av disse, § 295, kan imidlertid ramme – og rammer – medlemmer av alle trossamfunn, inkludert representanter for den religiøse majoriteten, som består av over 70 sunni-muslimske sekter.

Asma Jahangir opplyste i mars 2014 at de fleste av blasfemisakene blir reist mot sunni-muslimer. Det er altså bestemmelsene etter den mindre alvorlige (hva gjelder strafferammer) Penal Code § 298 – med strafferamme på maksimalt tre års fengsel – som rammer ahmadiyyaer eksklusivt. Selv om den alvorligste straffebestemmelsen også anvendes mot shia-muslimer, hinduer og kristne, står ahmadiyyaene – formelt sett – i en svakere posisjon enn de øvrige religiøse minoriteter, hovedsakelig fordi straffebestemmelsene setter forbud mot konkrete trosyttringer. Om straffesak reises mot en ahmadiyya etter de nevnte bestemmelsene, foreligger det altså risiko for straffereaksjoner utelukkende på grunn av religiøs tilhørighet.

4. TRAKASSERING, DISKRIMINERING, OVERGREP OG RETTSLIGE TILTAK

Ulike kilder opererer med noe ulike tall for ulike typer trakassering, overgrep og rettslige tiltak mot ahmadiyyaer i Pakistan. Landinfo vil argumentere for at det er flere gode grunner til å se hen til de tall menigheten selv presenterer og de vurderinger menighetens representanter har av ahmadiyyaenes situasjon. Menigheten har i mange år brukt store ressurser på dokumentasjonsinnhenting og systematisering av informasjon. Den har utviklet kvalitetssikringsystemer og kompetanse som produserer relativt upolitisert og etterrettelig informasjon. Medarbeidere i Landinfo har fulgt menigheten gjennom de siste 15-20 år, og har gjennomgående stor tiltro til det materialet den presenterer. Menighetens tall skiller seg dessuten lite fra de antatt best informerte uavhengige kildene. I forlengelsen av denne vurderingen kommer at sannsynligheten for at tallene er for lave, er mindre enn for flere andre kilder.

4.1 STRAFFERETTSLIGE OG ANDRE FORMELLE TILTAK

4.1.1 Blasfemibestemmelsen i straffelovens (Penal Code 1860, § 295c)

4.1.1.1 Tiltaler

I samtaler med norske myndigheter i 1998 opplyste ahmadiyyaledere i Islamabad at menigheten siden 1986 hadde registrert 180 saker hvor medlemmer var tiltalt etter den alvorligste bestemmelsen, blasfemibestemmelsen (Penal Code 1860, § 295c), og således hadde risikoen for dødsstraff hengende over seg. Menigheten opplyste den gangen at alle ventet på å få sine saker ferdigbehandlet. Enkelte hadde fått dommer i lavere rettsinstanser og var – med noen få unntak – løslatt mot kausjon. Til gjengjeld hadde flere av disse sittet varetektsfengslet i 4-5 år (samtale Islamabad, november 1998).

Menighetens egne tall for perioden fra 1984 til desember 2005 viser at antallet tiltaler hadde steget til 229, det vil si at det ble reist i underkant av 50 blasfemisaker mot ahmadiyyaer i løpet av de syv årene mellom 1998 og 2005 (Ahmadiyyamenigheten i Rabwah 2005). I perioden fra 2005 og frem til årsskiftet 2012/13 (15. desember 2012) ble det reist 60 saker mot ahmadiyyaer som omhandlet blasfemibestemmelsen (Penal Code 1860, § 295c) (Persecution of Ahmadiyya Muslim Community u.å.).

Gjennomsnittstallene for de tre periodene viser følgende:

- Fra 1984 til 1998: om lag 15 blasfemisaker pr år
- Fra 1999 til 2005: om lag 7 saker pr år
- Fra 2006 til 2013: om lag 7,5 saker på år

Ifølge ahmadiyyarepresentantene i Rabwah har lovendringen som krever at polititjenestemenn av høyere rang (*senior police officials*) undersøker og godkjenner blasfemianklager før anmeldelse kan registreres, ikke hatt den tilsiktede virkning. Det er fremdeles uproblematisk å få registrert FIRer med urettmessige anklager mot ahmadiyyaer. Samtidig bekreftet representantene at en registrert FIR ikke er ensbetydende med at etterforskning og straffeforfølgning er igangsatt (samtale i Rabwah, mars 2014).

Relativt sett reises og pådømmes få saker. For de som tiltales, foreligger det imidlertid alltid en betydelig risiko for varetektsfengsling og prosesser som ikke sikrer grunnleggende krav til rettsikkerhet.

4.1.1.2 Dommer

Hva gjelder domfellelser i medhold av § 295c, presenterte Center for Research and Security Studies (CRSS) i mai 2013 en historisk studie for femtiårsperioden fra 1953 til 2012. Studiene bekrefter at over halvparten av de som er domfelt er sunnier og shiaer, mens 54 av totalt 434 domfelte i femtiårsperioden er ahmadiyyaer (CRSS 2013). Ifølge rapporten ble fem ahmadiyyaer drept fordi de var innblandet i blasfemisaker i den samme femtiårsperioden.

Etter Landinfos kjennskap er ingen dødsdommer etter § 295c fullbyrdet, verken mot ahmadiyyaer eller representanter for andre trossamfunn. Det endelige utfallet av blasfemisaker mot ahmaydiyyaer er entydig: alle ender med frifinnelse, majoriteten i High Court eller i Supreme Court. Samtalepartnerne i Rabwah bekreftet dette i mars 2014. Situasjonen pr. april 2014 synes fremdeles å være slik som den beskrives i

UNHCRs retningslinjer fra mai 2012: «*Blasphemy cases carry a mandatory capital punishment since 1991, although no death sentence has reportedly been carried out*» (UNHCR 2012).

Siktede/tiltalte etter blasfemibestemmelsen påføres imidlertid belastninger ved at de over flere år må leve med muligheten for å bli dømt til døden. For femten år siden hadde Landinfo samtaler med flere ahmadiyyaledere som hadde en FIR registrert mot seg og var ilagt meldeplikt (samtaler Islamabad, november 1998). De understreket at grunnen til at få ahmadiyyaer med alvorlige blasfemitiltaler mot seg forlater Pakistan, blant annet er myndighetenes tilbakeholdenhet med å rettsforfølge siktede, og tregheten i rettssystemet.

I UNHCRs retningslinjer blir det påpekt:

Bail is generally not granted in blasphemy cases on the ground that persons facing the death penalty are likely to abscond. Furthermore, prosecution of blasphemy cases is notoriously slow and suspects often ultimately spend lengthy periods in prison. Although some blasphemy convictions are overturned on appeal, first instance courts are often subject to intimidation resulting in, inter alia, a lengthy decision process and refusal of bail out of fear of retaliation from religious extremists (UNHCR 2012, s. 16).

Blasfemi er en *non-bailable offence*, hvilket ikke betyr at kausjon ikke kan innvilges. *Non-bailable* betyr at kausjon ikke er hovedregelen, men unntaket (i motsetning til *bailable offences*). Pr. mars 2014 opplyste menighetens representanter at to ahmadiyyaer satt fengslet i medhold av bestemmelsene. Deres beskrivelse av situasjonen var i tråd med den deres kollegaer ga femten år tidligere. De fleste innvilges kausjon, men behandlingen av sakene i rettssystemet er sendrektig og svært belastende for den enkelte (samtale i Rabwah, mars 2014).

4.1.2 Anti-ahmadiyyabestemmelsene i straffeloven (Penal Code 1860, § 298)

I perioden fra 1984 til 2000 ble det reist rundt 3000 saker mot ahmadiyyaer i medhold av alle de omtalte bestemmelsene.³ Pr. desember 2005 hadde tallet steget til i underkant av 3500 (Persecution of Ahmadiyya Muslim Community 2005). I desember 2013 hadde antallet saker steget til ca. 3940. (Persecution of Ahmadiyya Muslim Community 2014). Snittallene for de tre periodene indikerer en tilsvarende utvikling som for blasfemisakene isolert:

- 1984-2000: ca. 190 saker pr. år
- 2000-2005: ca. 100 pr. år
- 2005-desember 2013; ca. 55 pr. år⁴

Samtidig som det er flere grunner til å behandle tallene med forsiktighet og ta forbehold, gir de antagelig et riktig bilde av omfanget av strafferettslige tiltak mot ahmadiyyaer. Tallene indikerer at det foreligger betydelig større risiko for tiltaler etter de bestemmelser som eksklusivt rammer ahmadiyyaer (Penal Code 1860, § 298), enn etter blasfemibestemmelsene (Penal Code 1860, § 295). Dessuten taler mye for at det faktiske omfanget av strafferettslige tiltak mot ahmadiyyaer i medhold

³ Det vil si både i medhold av blasfemibestemmelsene og anti-ahmadiyyalovgivningingen.

⁴ Se tabell A nedenfor.

av de religiøse straffebestemmelsene, er markant redusert de seneste årene. I lys av at det ikke foreligger noe som indikerer at det er reist et økende antall saker mot ahmadiyyaer etter ordinære straffebestemmelser mener Landinfo at den generelle risikoen for strafferettslig forfølgelse for ahmadiyyaer på bakgrunn av tilhørighet til ahmadiyya er relativt lav.

U.S. Commission on International Religious Freedom påpekte i 2004 at:

Many Ahmadis believe that the enforcement of criminal laws and other discriminatory measures against them is not primarily the result of a direct campaign of the Pakistan government or of widespread social enmity, but results from pressure by small groups of religious extremists on local government officials to initiate and prosecute cases against Ahmadis (USCIRF 2004).

Samtidig som eksistensen av lovverket og dets anvendelse må ses som et uttrykk for myndighetens manglende vilje til å sikre ahmadiyyaenes (og andre religiøse minoriteters) rettigheter, mener Landinfo at USCIRFs beskrivelse fremdeles har gyldighet. Ikke noe indikerer at implementeringen av lovverket «styres» fra sentralt hold, og at myndighetene rettsfølger ahmadiyyaene på grunn av deres tro.

Strafferettslige tiltaler har alltid utspring i at private aktører som arbeidskolleger, naboer eller mullaer rapporterer til politiet. Anmeldelsene har i de aller fleste tilfeller sin bakgrunn i interessekonflikter knyttet til jord, eiendom eller næring.

Tabell A. Oversikt over forhold The Ahmadiyya Muslim Community betegner som rettslige overgrep mot ahmadiyyaer for perioden fra 1984 til 2013 (desember 2013):

Description of the cases	
Number of Ahmadis booked displaying Kalima, i.e. “there is none worthy of worship except Allah, Muhammad is the Messenger of Allah.”	765
Number of Ahmadis booked for calling Azan, call to prayers.	38
Number of Ahmadis booked for posing as Muslims.	447
Number of Ahmadis booked for using Islamic epithets.	161
Number of Ahmadis booked for offering prayers.	93
Number of Ahmadis booked for preaching.	776
Number of Ahmadis booked for celebrating Ahmadiyya Centenary in 1989.	27
Number of Ahmadis booked for celebrating 100 years’ anniversary of the eclipses of Sun & Moon that occurred in 1894 as a sign for the Promised Mahdi, i.e. Founder of the Ahmadiyya Community.	50
Number of Ahmadis booked for distributing a pamphlet ‘Ek Harff-e-Nasihana’ i.e. A Piece of Advice’ commenting upon anti-Ahmadiyya Ordinance XX (PPC 298-B/C)	27
Number of Ahmadis booked for distributing “Mubahala” pamphlet, i.e. A challenge thrown to the opponents for spiritual contest of prayers.	148
Number of Ahmadis booked for allegedly burning the Holy Quran	29
Various other cases against Ahmadis on religious grounds	1065
Number of Ahmadis charged under “Blasphemy Law”, i.e. 295-C.	299

Former Supreme Head of the Community while living in London was charged in his absence in sixteen cases.	16
The entire population of Rabwah i.e. Ahmadiyya Head Quarters in Pakistan was charged under section PPC 298-C on 15-12-1989. (Population of Rabwah is more than 45 thousand)	

4.2 OVERGREP OG VOLD MOT AHMADIYYAER

Rettslige tiltak i form av anmeldelser og tiltaler bidrar i mange tilfelle til å øke omfanget av og å legitimere trakassering og mer alvorlige overgrep. Lokale aktører, oftest mullaer, benytter ofte straffesaker mot representanter for ahmadiyya-menigheten som et påskudd for å iscenesette kampanjer/aksjoner (i enkelte tilfelle voldelige) mot den tiltalte eller den lokale menigheten. Menighetens representanter (2014) opplyste at slike «kampanjer» kan inkludere alt fra demonstrasjoner, ildspåsettelse, angrep på bygninger og alvorlige trusler mot dommere og forsvarsadvokater, til, i sin mest ekstreme form, dødelig vold mot tiltalte. Senest 16. mai 2014 ble det meldt om en sak, hvor gjerningsmennene var oppildnet av en lokal mulla, og utfallet ble katastrofalt:

A teenager walked into a Pakistani police station on Friday and shot dead a 65-year-old man from a minority sect accused of blasphemy, their spokesman said, the second murder involving the country's controversial blasphemy laws in as many weeks (Hourelid 2014).

Tabell B nedenfor gir et akkumulert bilde av ulike overgrep i løpet av de siste 30 årene. Menighetens representanter påpeker at politimyndighetene generelt viser liten vilje til å beskytte ahmadiyyaer som trakasseres og å sanksjonere de som står bak overgrepene. At mange av anmeldelsene og straffesakene åpenbart ikke har sitt utgangspunkt i genuint religiøse forhold, men lokale konflikter, bidrar til ytterligere usikkerhet.

Menighetens talsmenn i Rabwah (2014) opplyste at ortodokse sunnimuslimer i tillegg til jevnlig demonstrasjoner, hvert år arrangerer en religiøs festival og årlig konferanse i byen. Deltakerne blir busset til demonstrasjonene, den årlige feiringen og konferansen fra hele Pakistan. Slike anti-ahmadiyya-arrangementer er preget av relativt høyt aggresjonsnivå, og understreker de sterke negative følelsene ovenfor ahmadiyyaer innen ortodokse miljøer i Pakistan, men ikke nødvendigvis blant folk flest. Demonstrantene roper gjerne taktfaste dødstrusler mot ahmadiyyaene. Menighetsfellene hevdet imidlertid ovenfor Landinfo at de ikke har særskilte og alvorlige problemer i dagliglivet, men at de er utsatt og alltid må være årvåkne og ta forholdsregler.

Tabell B. Oversikt over angrep og overgrep mot ahmadiyyaer for perioden fra 1984 til 2013 (desember 2013) fra The Ahmadiyya Muslim Community:

Number of Ahmadis killed from 1984 to 2013	233
Number of attempts of murder upon Ahmadis till Dec 2005.	193
Number of Ahmadiyya mosques demolished	27
Number of Ahmadiyya mosques sealed by the authorities.	31
Number of Ahmadiyya mosques set on fire	13

Temanotat **Pakistan: Forhold for ahmadiyyaer**

Number of Ahmadiyya mosques forcibly occupied.	16
Number of Ahmadiyya mosques, construction of which barred by the authorities.	49
Ahmadis' bodies exhumed after burial in the cemetery.	37
Burial of Ahmadis was denied in the cemetery.	61

I tillegg til at ahmadiyyaene rammes av formelle innskrenkninger i retten til fri ytring, forsamling og religionsutøvelse, rammes altså menigheten og dens medlemmer av skjending av gravsteder, voldelige demonstrasjoner, og i enkelte, relativt få tilfelle, drap. Myndighetene viser begrenset vilje til å beskytte ahmadiyyaene, verken i form av endring av lovverk eller tiltak mot overgrep og overgrepere. Sentrale myndigheter, så vel som politi og rettsapparat, utfordrer ikke de ortodokse religiøse miljøene som står bak aksjoner mot menigheten. På lokalt plan innebærer det at alvorlig diskriminering, trakassering og vold mot ahmadiyyaer kan finne sted uten at myndighetene treffer mottiltak.

4.2.1 Sekteriske angrep

Menigheten har etter 1984 blitt rammet av noen få, men svært dramatiske sekteriske voldsepisoder. Den definitivt mest omfattende hendelsen skjedde i to samordnede moskéangrep i Lahore i 2010. Pakistansk Taliban (Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP)) har påtatt seg ansvaret for angrepene, som krevde over 80 menneskeliv og hvor mer enn 100 personer ble skadd. Om en holder denne aksjonen utenfor, har antallet ahmadiyyaer drept pr. år i perioden fra 2005 til 2014, variert mellom tre og nitten. Dette er basert på Landinfos optelling av tall presentert av ahmadiyyamenigheten og menighetens egne årsrapporter (Ahmadiyyamenigheten i Rabwah u.å.):

2005: 11	2010: 12
2006: 3	2011: 6
2007: 5	2012: 19
2008: 5	2013: 7
2009: 12	2014: 4 ⁵

4.2.2 Profil på ahmadiyyaer utsatt for drap

Personer som har en posisjon og anseelse lokalt er mest utsatt for målrettede drap. Samtalepartnerne nevnte forretningsmenn, leger og advokater som eksempler. Slik Landinfo forstår informasjonen, er det «mellomsjiktet» som er mest utsatt. Sentrale personer med høy profil vil være beskyttet av posisjonene sine, og antagelig også det kontaktnettet disse fører med seg. Lavprofilerte eller ordinære ahmadiyyaer vil være utsatt for målrettede drap kun hvis de har en blasfemianklage rettet mot seg.

En relativt stor andel av drapene skjer i byen Karachi, men målrettede drap forekommer også i Punjab. Enkelte ahmadiyyaer har blitt drept i byen Quetta i Balochistan.

⁵ Pr. juni 2014. Tilleggsinformasjon fra Houreld 2014.

4.2.3 Relokalisering

Spørsmålet om relokalisering sto sentralt i Landinfos samtaler med representanter for religiøse minoriteter i Pakistan. Samtalepartnerne i Rabwah var helt klare på at det i mange tilfeller var mulig å fortsette å bo på hjemstedet, selv om det hadde vært reist sak etter den religiøse lovgivningen. De påpekte imidlertid at de det gjaldt ofte måtte holde seg borte inntil «stemningen» hadde roet seg. Det ble også vist til at myndighetene i enkelte tilfelle hadde gitt støtte til personer med tilhørighet til minoritetsgrupper som vendte tilbake etter å ha vært utsatt for overgrep. Eksempelvis hadde flere fått støtte til å gjenoppbygge sine boliger i St. Joseph's Colony, et kristent nabolag i Lahore som ble angrepet av flere tusen muslimske pøbler uten at politiet grep inn⁶. Samtalepartnerne viste likeledes til at ahmadiyyaer som var tiltalt for blasfemi, hadde flyttet tilbake til sine hjem etter å ha holdt seg borte en periode.

4.3 TROSUTØVELSE

Det er påpekt ovenfor at pakistansk lov etablerer et rammeverk som innebærer at ahmadiyyaer, som direkte følge av deres religion og religionsutøvelse, er potensielle lovovertredere. Uavhengig av hvordan lovverket praktiseres, skaper dette en generell utrygghet og usikkerhet for alle ahmadiyyaer. Forekomsten av vold og overgrep, kombinert med fravær av sanksjoner mot overgripere fra myndighetenes side, bidrar til ytterligere usikkerhet.

Situasjonen i Rabwah, hvor mer enn 95 % av befolkningen er ahmadiyyaer, hevdes å være representativ for forholdene i øvrige områder i Pakistan hva gjelder praktisk religionsutøvelse. Det innebærer at ingen trosrelaterte ytringsformer eksponeres i det offentlige rom. Den store moskéen i Rabwah, Masjid-e-Aqsa, er stengt, og det er etablert ca. 70 mindre bønnelokaler i byen. Bønnelokalene er identifiserbare og menighetsfeller kan observeres på vei til lokalene. Dette skjer, slik Landinfo observerte det i Rabwah i mars 2014, meget diskret, og kun ledsaget av sunnienes innkalling til bønn over svært velfungerende høytaleranlegg.

Ahmadiyyaene er selv ansvarlig for sikkerheten i Rabwah, og har anledning til å beskytte sine eiendommer med våpen (samtale i Rabwah, mars 2014).

4.4 DISKRIMINERING

I et generelt sosioøkonomisk perspektiv er ahmadiyyaene bedre stilt enn både den hinduistiske og den kristne minoriteten, og den muslimske majoritetsbefolkningen.

4.4.1 Utdanning

Mange ahmadiyyaer går på private skoler, og gruppen er gjennomgående langt bedre utdannet enn den øvrige befolkning. Menighetens representanter i Rabwah hevdet at ahmadiyyaene diskrimineres i offentlige skolesystemet, især på college- og universitetsnivå. Diskrimineringen innen det offentlige skoleverket spenner fra mobbing/vold til redusert undervisningstilbud. Menigheten har ved flere anledninger påpekt diskriminering i forbindelse med opptak til studier, og forholdene er ikke endret siden 1998 da menigheten i et notat påpekte at «Ahmadi student face difficulties in getting admission to places of higher education despite scoring high marks and grades.» Også andre, velinformerte kilder, eksempelvis U.S. Departement

⁶ Over 300 boliger, 20 forretninger og to kirker ble stukket i brann i St. Joseph's Colony i mars 2013.

of State, har ved flere anledninger påpekt at ahmadiyyaene har problemer i forbindelse med opptak til høyere utdanningsinstitusjoner:

Most Ahmadis are home-schooled or go to private, Ahmadi-run schools. Ahmadi students in public schools often are subject to abuse by their non-Ahmadi classmates. The quality of teachers assigned to predominately Ahmadi schools by the government reportedly is poor (U.S. Department of State 2004⁷).

Samtalepartnere i Rabwah hevdet imidlertid at ahmadiyyastudenter ikke utsettes for systematisk diskriminering, og viste til en del konkrete saker og forhold hvor menigheten i dialog med myndighetene fant løsninger på saker og diskriminerende forhold. Slik sakene ble presentert, fremsto de som eksempler på at det innenfor ahmadiyyamenigheten finnes personer og grupper med etablert kontaktflate til miljøer med forvaltningsmessig og politisk innflytelse.

Så; ahmadiyyaene diskrimineres innenfor offentlig grunnutdanning, og ahmadiyyaer risikerer forskjellsbehandling ved opptak til høyere utdanningsinstitusjoner. Samtidig er de gjennomgående bedre utdannet enn den øvrige befolkningen i Pakistan. Basert på tall fra folketellingen i 1998 undersøkte National Council for Justice and Peace leseferdighet blant minoritetsgrupper i Pakistan. I motsetning til øvrige minoriteter, som hadde dårligere ferdigheter enn gjennomsnittet, hadde ahmadiyyaene bedre leseferdigheter enn det nasjonale gjennomsnittet.

4.4.2 Arbeidsliv

Ahmadiyyaene blir åpenbart diskriminert på en rekke områder og nivå av arbeidsmarkedet, og de har begrensede muligheter for karriere innen det offentlige. En pensjonert major fra den pakistanske hæren ga ovenfor Landinfo uttrykk for at det særskilt innenfor det militære ble ført en politikk som forhindret ahmadiyyaer i å nå sentrale posisjoner. Innenfor de væpnede strykene forfordes ahmadiyyaene i forbindelse med ansettelse og forfremmelse, og kan ikke avansere høyere enn majors grad.

Amerikanske myndigheter siteres i et notat fra Australia Refugee Review Tribunal fra 2005: «Even the rumor that someone may be an Ahmadi or have Ahmadi relatives can stifle opportunities for employment or promotion.» Lite tilsier at forholdene i offentlig sektor er endret i løpet av de siste 20 år. Situasjonen i Rabwah er illustrerende; selv om ahmadiyyaene utgjør 95 prosent av befolkningen der, er de i mindretall i all offentlig virksomhet.

Situasjonen innen privat sektor er annerledes, men har antagelig heller ikke endret seg mye siden 1990-tallet, da den kanadiske ambassaden i Islamabad ga uttrykk for at ahmadiyyaene er aktive innen for en rekke virksomheter og hevdet at de langt på vei hadde «employment equality in [the] privat sector» (IRB Canada 1996).

⁷ Beskrivelsen fra U.S. Department of State ligger noen år tilbake i tid, men har gyldighet fortsatt.

4.4.3 Passutstedelse

Pakistanske pass inneholder opplysninger om religiøs tilhørighet.⁸ I tilknytning til søknad om pass må muslimske, pakistanske borgere signere følgende erklæring:

- *I am a Muslim and believe in the absolute and unqualified finality of the Prophethood of Muhammad (Peace Be upon Him) as the last of the Prophets.*
- *I do not recognize any who claims to be a prophet in any sense of the word or any description whatsoever after Muhammad (Peace Be upon Him) or recognize such a claimant as a prophet or a religious reformer as or a Muslim.*
- *I consider Mirza Ghulam Ahmad Qadiani to be an impostor Nabi and also consider his followers whether belonging to the Lahori or Qadiani groups, to be non-Muslim.*

Erklæringen er åpenbart diskriminerende for ahmadiyya-befolkningen idet den innebærer at de – om de skal bli registrert som muslimer – må erklære grunnleggende elementer i sin egen tro som usanne, uriktige eller falske, samt ta avstand fra sin tros grunnlegger.

I henhold til samtalepartnerne i Rabwah anbefaler menigheten alle ahmadiyyaer ikke å signere erklæringen. De anbefaler ingen å handle på tvers av egen samvittighet for å få utstedt pass som muslim. Ahmadiyyaer bør ha pass hvor det fremgår at de er ahmadiyyaer.

Om en ahmadiyya har et pass hvor det ikke fremgår at personen er ahmadiyya, mente samtalepartnerne at dette i så fall må bero på en feil. Det vil i tillegg kunne medføre store problemer, idet en senere kan bli beskyldt for å fremstå som muslim på falsk grunnlag, og bli tiltalt etter straffelovens § 298c. Alle ahmadiyyaer vil derfor sørge for at de har et pass hvor deres religiøse tilhørighet fremgår. Menigheten i Rabwah opplyser at det er uproblematisk ikke å undertegne erklæringen. De er heller ikke kjent med at noen har blitt tvunget til å signere denne.

4.4.4 Valgordning og separate valgkretser

Samtalepartnerne i Rabwah opplyste at ahmadiyya-menigheten i Pakistan har boikottet alle lokale og nasjonale valg i perioden etter 1977. I 1984 ble valglovvingen endret ved Presidential Order No. 8 of 1984. Dekretet innebar at det ble innført separate valgkretser basert på religionstilhørighet, og derved et skille mellom muslimske og ikke-muslimske velgere.

I praksis medførte endringen at ikke-muslimer, herunder ahmadiyyaer, ble diskriminert. De kunne ikke lenger avgi stemme på linje med andre muslimer i sine lokale valgkretser, men ble innlemmet i valgkretser som bestod av velgere/kandidater fra andre/ flere geografiske områder. En rapport fra Minority Rights Group International påpeker følgende om ordningen med separate valgkretser:

[...] most of the minorities [...] could not reach their representatives, either because they did not know them or had no means of contacting them. The

⁸ I 2004 introduserte myndighetene nye pass hvor kolonnen for religiøs tilhørighet var tatt bort, men etter press fra religiøse krefter ble det nedsatt en parlamentarisk komité som konkluderte med at kolonnen burde gjeninnføres. Kolonnen ble gjeninnført mars 2005.

minority communities were left in the wilderness and, in many cases, were overwhelmed by a sense of discrimination and loss (Malik 2010).

Samtalepartnerne påpekte at flere regjeringer, eksempelvis Bhuttos på nittitallet, har ønsket felles valgkretser (joint electorates), men ikke har hatt mot til å utfordre de religiøse maktbastionene. Først i januar 2002, under militærstyret til Musharaff, ble ordningen med separate valgkretser basert på religionstilhørighet, opphevet – antagelig etter et ikke ubetydelig amerikansk press. Samtidig ble to andre vesentlige regelendringer vedtatt; det ble ikke lenger reservert seter for minoritetene, og velgerne måtte ikke lenger bekrefte Muhammad som den siste profet i forbindelse med velgerregistrering. Allerede etter fire måneder, i mai 2002, etter betydelig press fra ortodokse krefter, måtte imidlertid Musharaff-administrasjonen oppheve disse endringene. Ordningen med reservert seter for minoritetene ble likevel gjeninnført i august 2002, slik at *ikke-muslimere* nå både kunne stemme på lokale kandidater og representanter for sin egen religiøse gruppe.

Samtalepartnerne hevdet at valgordningen fratrar dem grunnleggende demokratiske rettigheter fordi de må registrere seg som ikke-muslimske velgere, og derfor blir fratatt en rettighet (møte i Rabwah, mars 2014). Dette er bakgrunnen for at ahmadiyyaene fremdeles boikotter både lokale og nasjonale valg.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Ahmadiyya Muslim Jama'at Norge (u.å.). *Den femte kalifen*. Oslo: Ahmadiyya Muslim Jama'at Norge. Tilgjengelig fra <http://ahmadiyya.no/index.php/velkommen-til-nettsiden/663-det-nye-kalifatet> [lastet ned 13. mai 2014]
- [Ahmadiyyamenigheten i Rabwah] (2005). *The Blasfemy Law in Pakistan. A brief on its content, and application against Ahmadis*. Rabwah: Ahmadiyyamenigheten.
- [Ahmadiyyamenigheten i Rabwah] (u.å.). *List of Ahmadis murdered for their faith since promulgation of Ordinance XX*. Rabwah: Ahmadiyyamenigheten.
- Al Islam (u.å.a). *Ahmadiyya Muslim Community. An Overview*. Rabwah: Al Islam. Tilgjengelig fra <http://www.alislam.org/introduction/index.html> [lastet ned 2. april 2014]
- Al Islam a (u.å.b). *Ten Conditions of Baiat*. Rabwah: Al Islam. Tilgjengelig fra <https://www.alislam.org/library/history/ahmadiyya/10.html> [lastet ned 2. april 2014]
- CRSS, dvs. Center for Research and Security Studies (2013, 11. mai). *Blasphemy laws in Pakistan. A historical overview*. Islamabad: CRSS. Tilgjengelig fra <http://www.humanrights.asia/news/ahrc-news/AHRC-STM-090-2013> [lastet ned 10. april 2014]
- Houreld, Katharine (2014 16. mai). Teenager kills man accused of blasphemy in Pakistan police station. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/2014/05/16/us-pakistan-blasphemy-killing-idUSBREA4F0HI20140516> [lastet ned 17. mai 2014]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (1996, juni). *Update on the Situation of Ahmadis, October 1993-June 1996*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/3ae6a86510.html> [lastet ned 8. april 2014]
- IRB Canada (2009, 19. november). *Intermarriage between a non-Ahmadi Muslim and an Ahmadi; whether the marriage would be legally recognized; the consequences for the couple and the officiant of the marriage*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via ECOI http://www.ecoi.net/local_link/130677/242594_de.html [lastet ned 16. mai 2014]
- Mahmud, Tayyab (1995). Freedom of Religion & Religious Minorities in Pakistan: A Case study of Judicial Practice. *Fordham International Law Journal* 19(1). Tilgjengelig fra <http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1450&context=ilj> [lastet ned 20. mai 2014]
- Malik, Iftikhar H. (2010). *Religious Minorities in Pakistan*. London: Minority Rights Group International. Tilgjengelig fra <http://protestagainstpakistan.com/wp-content/uploads/2013/07/MRGI-Report.pdf> [lastet ned 8. april 2014]
- Pakistan Bureau of Statistics (2011). *Population distribution by religion, 1998-Census*. Islamabad: Pakistan Bureau of Statistics. Tilgjengelig fra <http://www.pbs.gov.pk/sites/default/files/other/yearbook2011/Population/16-16.pdf> [lastet ned 2. april 2014]
- [Penal Code] (1860, 6. oktober). *Pakistan Penal Code (Act XLV of 1860) (amended 2006)*. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/485231942.html> [lastet ned 1. juli 2014]
- Persecution of Ahmadiyya Muslim Community (2005). *Persecution of Ahmadis in Pakistan During the year 2005 - A Summary*. London: Persecution of Ahmadiyya Muslim Community. Tilgjengelig fra <http://www.persecutionofahmadis.org/wp-content/uploads/2012/02/ann-report-2005.pdf> [lastet ned 20. mai 2014]
- Persecution of Ahmadiyya Muslim Community (2010, 31. desember). *Change of name of Rabwah*. London: Persecution of Ahmadiyya Muslim Community. Tilgjengelig fra <https://www.persecutionofahmadis.org/change-of-name-of-rabwah/> [lastet ned 2. april 2014]
- Persecution of Ahmadiyya Muslim Community (2014). *A report on the persecution of Ahmadis in Pakistan during the year 2013*. London: Persecution of Ahmadiyya Muslim Community.

Tilgjengelig fra <https://www.persecutionofahmadis.org/wp-content/uploads/2010/03/Persecution-of-Ahmadis-2013.pdf> [lastet ned 20. mai 2014]

- Refugee Review Tribunal Australia (2005, 3. februar). *RRT Research Response: Pakistan – Ahmadis – Employment – Education – State Protection*. Sydney: Refugee Review Tribunal. Tilgjengelig fra Refworld www.refworld.org/pdfid/4b6fe2ca0.pdf [lastet ned 16. mai 2014]
- UNHCR, dvs. UN High Commissioner for Refugees (2012, 14. mai). *UNHCR's eligibility guidelines for assessing the international protection needs of members of religious minorities from Pakistan*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4fb0ec662.html> [lastet ned 10. april 2014]
- U.S. Department of State (2004, 15. september). *Pakistan: International Religious Freedom Report 2004*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2004/35519.htm> [lastet ned 20. mai 2014]
- USCIRF, dvs. United States Commission on International Religious Freedom (2004, 13. mai). *Pakistan: A Human Rights Update*. Washington: USCIRF. Tilgjengelig fra <http://www.uscirtf.gov/advising-government/congressional-testimony/pakistan-human-rights-update> [lastet ned 28. mai 2014]
- Utrikesdepartementet (2013). *Mänskliga rättigheter i Pakistan 2013*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/asien-och-oceanien?c=Pakistan> [lastet ned 2. juli 2014]

Muntlige kilder

- Samtaler med representanter for ahmadiyyamenigheten i Islamabad, november 1998.
- Samtaler med representanter for ahmadiyyamenigheten i Rabwah, mars 2014.
- Samtale med Human Rights Commission of Pakistan i Lahore, mars 2014.
- Samtaler med representanter for internasjonal organisasjon i Islamabad, mars 2014.

6. VEDLEGG A: *BAI'AT*

The initiate shall solemnly promise:

- I. That he/she shall abstain from Shirk (association of any partner with God) right up to the day of his/her death.
- II. That he/she shall keep away from falsehood, fornication, adultery, trespasses of the eye, debauchery, dissipation, cruelty, dishonesty, mischief and rebellion; and will not permit himself/herself to be carried away by passions, however strong they might be.
- III. That he/she shall regularly offer the five daily prayers in accordance with the commandments of God and the Holy Prophet (peace and blessings of Allah be upon him); and shall try his/her best to be regular in offering the Tahajud (pre-dawn supererogatory prayers) and invoking Darood (blessings) on the Holy Prophet (peace and blessings of Allah be upon him); that he/she shall make it his/her daily routine to ask forgiveness for his/her sins, to remember the bounties of God and to praise and glorify Him.
- IV. That under the impulse of any passions, he/she shall cause no harm whatsoever to the creatures of Allah in general, and Muslims in particular, neither by his/her tongue nor by his/her hands nor by any other means.
- V. That he/she shall remain faithful to God in all circumstances of life, in sorrow and happiness, adversity and prosperity, in felicity and trial; and shall in all conditions remain resigned to the decree of Allah and keep himself/herself ready to face all kinds of indignities and sufferings in His way and shall never turn away from it at the onslaught of any misfortune; on the contrary, he/she shall march forward.
- VI. That he/she shall refrain from following un-islamic customs and lustful inclinations, and shall completely submit himself/herself to the authority of the Holy Quran; and shall make the Word of God and the Sayings of the Holy Prophet (peace and blessings of Allah be upon him) the guiding principle in every walk of his/her life.
- VII. That he/she shall entirely give up pride and vanity and shall pass all his/her life in humbleness, cheerfulness, forbearance and meekness.
- VIII. That he/she shall hold faith, the honor of faith, and the cause of Islam dearer to him/her than his/her life, wealth, honor, children and all other dear ones.
- IX. That he/she shall keep himself/herself occupied in the service of God's creatures for His sake only; and shall endeavor to benefit mankind to the best of his/her God-given abilities and powers.
- X. That he/she shall enter into a bond of brotherhood with this humble servant of God, pledging obedience to me in everything good, for the sake of Allah, and remain faithful to it till the day of his/her death; that he/she shall exert such a high devotion in the observance of this bond as is not to be found in any other worldly relationship and connections demanding devoted dutifulness.